

Odpor nacijskih sil se naglo krha; znamenja končnega poraza na vidiku

Ameriške in britske sile rušijo nemške obrambne linije v vseh sektorjih zapadne fronte. Oklopne in pehotne kolone Pattonove armade prekoračile reko Main na južni strani Frankfurta. Zavezniki ubili in ujeli 150,000 sovražnikov v ofenzivi.—Dve ruski armadi prodirata proti Dunaju. Napadi na nemške pozicije pri Moravski Ostravi. Stalin naznanil okupacijo Heiligenbeila v Vzhodni Prusiji.—Ameriški letalci potopili in poškodovali deset japonskih parnikov

PARIZ, 26. marca.—Oklopne kolone tretje ameriške armade so zavzele Frankfurt ob reki Main in prodirajo naprej proti bavarskemu mestu Wuersburg, ki je 60 milj južnozhodno od Frankfurta. Te so prodrle 80 milj daleč.

Cele tretje ameriške armade so dopele do mesta Aschaffenburg in prodrle do točke, ki je oddaljena od ruske fronte 250 milj.

Udarec, ki ga je zadala tretja ameriška armada nacijskim silam vzhodno od Rene, je tako silen, da ga ne bodo mogle prenesti. Zavezniki vojaški poveljniki so izrazili mnenje, da je končni zlom nemškega odpora blizu.

PARIZ, 26. marca.—Zdaj, ko nemške čete beže pred zavezniškimi silami iz krajev na vzhodni strani reke Rene, so se pokazala znamenja, da je konec vojne v Evropi blizu. Optimisti trdijo, da ostanki nemških divizij se ne bodo mogli dolgo upirati zavezniški premoči. Čelo pesimisti vidijo zlom Hitlerjevih legij v nekaj tednih.

Ameriške in britske sile rušijo nemške obrambne linije v vseh sektorjih zapadne fronte. Oklopne in pehotne kolone tretje ameriške armade so prekoračile reko Main južno od Frankfurta in 32 milj vzhodno od Rene in se vale naprej skoro brez odpora s strani sovražnika.

Peta oklopna divizija tretje armade je prodrla do točke, ki je oddaljena samo osem milj od Frankfurta, industrijskega mesta, ki ima 546,000 prebivalcev. Nemško poveljstvo je odredilo evakuacijo civilistov iz Frankfurta, Duesseldorfa in Dortmund, da, ko so enote tretje armade udre v Darmstadt, industrijsko mesto, in ga zasede.

Prva ameriška armada je prodrla deset milj daleč v smeri glavne ceste, ki vodi v Berlin, in okupirala Flammersfeld, Bensdorf in Vallendar.

Na južnem koncu zapadne fronte je v akciji proti Nemcem sedma ameriška armada. Ostanke nacijskih kolon, ki se še nahajajo v nekaterih sektorjih fronte na zapadni strani Rene, bodo kmalu zdrobljeni. Napoved generala Eisenhowerja, da bodo vse sovražne enote v teh sektorjih uničene, se bo izpolnila.

Deveta ameriška armada, katere poveljnik je general Simpson, prodira v Porurje. Poročilo pravi, da je bil organiziran odpor nemških sil zdrobljen. Kolone te armade se bližajo večlosti, ki vodi v Berlin. Zasedle so Dinslaken, porursko mesto, in Hiersfeld, 10 milj od Esena, centra nemških orožnih in municijskih industrij.

Na severnem koncu zapadne fronte so kolone druge britske armade raztegnile mostišča po okupaciji Wesela. Približale so se ravnini, kjer se odpira pot proti Berlinu. Britske čete so navezale stike z enotami devete ameriške armade na južni strani Wesela po okupaciji Lohne, Mollena, Overbrucha, Walsuma, Lindena, Lipperdorfa in Stekkuma. Zavezniki sile so ubile in ujele 150,000 sovražnikov v zadnjih šestih dneh.

London, 26. marca.—Dve ruski armadi prodirata preko Ogr-

Nova nemška tipanja za mir?

Bojazen pred rusko okupacijo

PARIZ, 26. marca.—Nekateri pariški listi so objavili poročila, da feldmaršal Rundstedt tiplje pri zapadnih zaveznikih za sklenitev miru z Nemčijo. Nepotrjena poročila trdijo, da je feldmaršal pripravljen na kapitulacijo pod pogojem, da ameriške in britske čete okupirajo vso Nemčijo do linije na vzhodu, katero drže ruske armade.

Nekateri listi citirajo vesti angleške časniške agenture Reuter, "da so vojaški večjaki v Londonu in Washingtonu izjavili, da ne bodo zavezniki sprejeli ponudbe za sklenitev miru, čeprav bi se Nemčija brezpogojno podala, dokler se ameriške in britske čete ne združijo z ruskimi v osrčju Nemčije."

List L'Humanite, glasilo francoske komunistične stranke, trdi, "da hočejo voditelji nacijske Nemčije navezati stike z Angleži in Američani in da sta ženi državnega maršala Goeringa in zunanega ministra Ribbentropa v Švici. Žena maršala Goeringa je obiskala ženo britskega poslanika v Bernu."

Glasilo francoske komunistične stranke pravi, da hoče Goering in Ribbentrop obvarovati Nemčijo pred rusko okupacijo. List svari pred sklenitvijo takega miru, ki bi onemogočil uničenje sedanjih voditeljev Nemčije. V ozadju mirovnega gibanja je želja za ohranitev življenj članov nemškega generalnega štaba, ki bi, če ne bi dobili zaslužene kazni, pripravljali ljudstvo za novo vojno.

Norveški rodoljubi dobivajo orožje

London, 26. marca.—Uradno poročilo pravi, da britski in ameriški letalci dovažajo orožje norveškim rodoljubom, ki se bore proti nemški okupacijski sili. Norveški saboterji so razdeljali v zadnjih dneh več železniških mostov in tovarnih, ki so izdelovali orožje in strelivo za nemške čete.

Glavni stan feldmaršala Rundstedta razdejan

PARIZ, 26. marca.—Grad, v katerem je bil glavni stan nemškega feldmaršala Rundstedta, je bil razdejan v bombnih napadih. Ta grad se je nahajal v gorovju zapadno od Bad Nauheima in severno od Frankfurta. Rundstedt je bil zadnji teden odstavljen kot vrhovni poveljnik nemških armad na zapadni fronti in nasledil ga je feldmaršal Albert Kesselring, poveljnik nemških sil v severni Italiji.

Švedska ostane neutralna v vojni

Stockholm, Švedska, 26. marca.—Vojni minister Per Edvin Skoeld je naznanil, da bo Švedska še nadalje ostala nevtralna v tej vojni in da se ne bo ozirala na one, ki kritizirajo njeno stališče. "Bilo bi nesmiselno, če bi Švedska šla v vojno v zadnjem momentu," je dejal minister.

Bivši ogrski premier umorjen

London, 26. marca.—Radijsko poročilo iz Moskve pravi, da so Nemci umorili bivšega ogrskega premierja Nicholasa Kallajsa.

CHURCHILL NAPOVEDAL ZDROBITEV NEMŠKIH SIL

General Eisenhower svari vojaške častnike in civiliste

KONFUZIJA V NEMCIJI NARAŠČA

London, 26. marca.—Premier Churchill, ki je obiskal glavni stan feldmaršala Montgomeryja in fronto na vzhodni strani reke Rene, je napovedal, da bodo nemške sile kmalu zdrobljene. "Hrbitenica teh sil je že zlomljena in čas, ko se nacijska Nemčija zruši pod težo udarcev, je blizu," je dejal. "Zavezniki armade so v akciji proti sovražniku na vzhodni strani Rene. Kar so te že dosegle, ne bo nikdar pozabljeno. Vojna v Evropi je prišla v zadnjo fazo. Borba bo kmalu zaključena z našo zmago."

Poleg Churchilla sta napovedala zmago feldmaršal Montgomery in general Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniških sil v Evropi. Eisenhower je naslovil tudi ostro svarilo nemškim častnikom in civilistom, da bodo dobili zaslužen kaznen, če bodo pobijali zavezniške vojaške, katere transportne letala dovažajo v nemške kraje.

"Razvoj vojnih operacij na nemškem ozemlju vam bo morda omogočil kontakt z našimi padalnimi četami v ozadju bojnih črt," pravi Eisenhower v svojem svarilu pomški armadi in civilistom. "Eksekucije teh čet so v konfliktu s pravili bojevanja. Vojaški častniki in civilisti, ki bi skušali izvajati odredbe nemškega poveljstva s pobijanjem padalcev, bodo drastično kaznovani. Izgovor, da so se pokorili poveljstvu, ne bo držal."

Nemška radijska poročila razkrivajo naraščanje konfuzije in kaosa v notranjosti Nemčije. Heinrich Himmler, načelnik Gestaja, nacijske tajne policije, je instruiral civilne uradnike v evakuiranih krajih, naj začasno suspendirajo funkcije.

Druge poročila omenjajo beg tisočev Nemcev iz krajev na vzhodni strani Rene, proti katerim prodirajo zavezniške sile, v notranjost dežele, kakor tudi izgrede in bitke med enotami nacijski elitne garde in civilisti.

Maršal Tito podpisal dogovor

Pospešitev dostavljanja živil

Belgrad, Jugoslavija, 26. marca.—Reprezentanti vlade maršala Tita so podpisali dogovor s pomožno organizacijo Združenih narodov (UNRRA), ki bo pospešila dostavljanja živil in drugih potrebščin v jugoslovanske osvobodjene pokrajine, kjer ljudje stradajo.

Dogovor je že tretji, ki so bili podpisani. Administracija UNRRA, katere načelnik je bivši newyorški guverner Herbert Lehman, je prej podpisala dogovor z Grčijo in Čehoslovakijo.

Ceremoniji, ki so se vršile v zvezi s podpisom dogovora, so se udeležili Tito, ameriški general Ivor Thomas, britski general Percival Hughes in Roy Hendrickson, pomožni direktor UNRRA. Mnogo parnikov, naloženih z živilom, je že dospelo v Split, dalmatinsko luko ob Jadranskem morju. Poročilo pravi, da bodo živila poslana v kraje, v katerih je beda največja. Izvajanje sklenjenega dogovora se bo začelo v polnem obsegu 15. aprila.

Zidovski begunci dospeli v Palestino

Haifa, Palestina, 26. marca.—Okrog 900 židovskih beguncov iz centralne Evrope, ki so bili osvobodjeni v Italiji pred dvema letoma, je dospelo v to pristaniščno mesto. Pripeljal jih je angleški parnik.

Španska vlada obsodila brutalnosti Japoncev

Madrid, Španija, 26. marca.—Vlada je naslovila protest Tokiju z ostro obsodbo japonskih brutalnosti proti španskim civilistom na Filipinskih otokih. Možnost je, da bo Španija, če ne dobi zadoščenja, pretrgala diplomatske odnose z Japonci.

Zidovska brigada na italijanski fronti

Rim, 26. marca.—Židovska brigada se bori proti Nemcem na strani osme britske armade na italijanski fronti, se glasi naznailo. Poveljnik brigade je E. F. Benjamin.

Domače vesti

V službi Strica Sama

Lowber, Pa.—K vojakom sta bila poklicana Thomas T. Bovers in William Serafsenk, oba člana društva 583 SNPJ. Vincent W. Tratnik, tudi član istega društva iz otroških let in prvi vojak iz te nasebine, ki je bil poslan preko morja, služi kot vojaški pek nekeje v Italiji. Njegova skupina speče vsak dan 31,000 funtov kruha za vojake. Preko morja je 33 mesecev in je bil že večkrat odlikovan.

Ponesrečen v rudniku

Timmins, Ontario, Kanada.—V rudniku Hollinger je bil ponesrečen Peter Kobetič, predsednik podružnice Zveze kanadskih Slovencev. Zdrobilo mu je stopalo na desni nogi—slično kot lani.

Is Clevelanda

Cleveland.—Dne 2. marca je umrl Nicholas Popovich, star 31 let in rojen tukaj. Zapušča staršo, štiri sestre in pet bratov (tri v vojni).—V Mestni bolnišnici se nahaja John Tišler.—V Nemčiji je bil 2. jan. ubit Sgt. Louis Svetek, star 27 let in v armadi od februarja 1941. Služil je v Islandiji in Angliji in udeležil se je invazije Francije. Zapušča dva brata (enega v armadi) in sestro.—Dne 23. febr. je bil v Nemčiji ranjen Pvt. Florian W. Močilnikar, sin družine Florian Močilnikar, star 21 let, pri vojakih čez dve leti in preko morja od zadnjega oktobra.—V nemškem ujetništvu se nahaja Pvt. Edward Arhar, star 35 let, ki je bil pogrešan od 4. oktobra. Njegova žena živi v North Olmstedu.—Na zapadni fronti je bil 26. dec. ranjen Pfc. Frank J. Trost, sin družine Joseph Trost, ki se je zopet vrnil na fronto. Pri vojakih je od julija 1942 in preko morja od lanskega junija.—V bolnišnico Glenville se je podala Mary Koci.—V bolnišnici v Painsvillu je prestala operacijo Mary Peterlin iz Madisona, O.

Obisk

Chicago.—Big Tony poroča iz "svojege urada", da ga je v Oaklandu, Cal., obiskal Clevelandčan John Filipič z ženo in oba pošiljata "koš pozdravov."

Odmev rusko-turškega konflikta

Londonski list svari Mosko

London, 26. marca.—Akcija sovjetske vlade, ko je preklicala dvajsetletni prijateljski in nevtralnostni pakt s Turčijo, je dobila odmev v Londonu. List Economist, ki dostikrat izraža stališče britske vlade, je posvaril Mosko, "da je Dardanelska ožina del britske in ruske varnostne cone."

Britski uradni krogi še vedno upajo, da odnosi med Veliko Britanijo, Rusijo in Turčijo ne bodo trpeli, čeprav je Moskva preklicala pakt. Tekma med Veliko Britanijo in Rusijo glede kontrole Dardanelske ožine je že stara. London še vedno zavzema stališče, da Turčija, kakor Grčija, spada v britsko sfero vpliva.

To stališče je v konfliktu s stališčem Sovjetske unije. Slednja sedaj trdi, da mora imeti prav tak vpliv v Turčiji kot Velika Britanija. Moskva bo najbrže zahtevala revizijo pogodbe, sklenjene v Montreauxu, Francija, l. 1936. Ta prepoveduje prehod bojnim ladjam skozi Dardanelsko ožino v Črno morje. Rusi še niso pozabili, da so britske in francoske bojne ladje dospale skozi Dardanelsko ožino v Črno morje l. 1917, kar je bila oborožena intervencija proti boljševškemu režimu.

Economist pravi v svarilu, da konflikt med Rusijo in Turčijo lahko povzroči nove komplikacije, ker imata sovjetska in britska vlada interese v Dardanelski ožini.

FRANCOSKI TISK KRITIZIRA AMERIŠKE OBLASTI

Nemški vojni ujetniki bolje hranjeni nego Francozi

IZVAJANJE ZENEV-SKE POGODBE

PARIZ, 26. marca.—Francosko ljudstvo in listi se jeze, ker nemški vojni ujetniki, katere so ujeli Američani, dobivajo boljše in več hrane kot pa člani francoske notranje sile in civilisti. Listi so objavili poročila svojih dopisnikov, ki so obiskali ujetniška taborišča v bližini Pariza.

Skoro vsi dopisniki naglašajo, da nemški vojni ujetniki dobivajo meso, maslo, kavo in 14 do 17 unč kruha dnevno. Od časa do časa dobe tudi slaščice in 14 unč tobaka na mesec. Za člane francoske notranje sile, ki se bore proti Nemcem na frontah, in civiliste ni teh stvari.

General Milton A. Rickord, direktor ujetniških taborišč, je odgovoril na očitke, da se Amerika drži provizij ženevske konvencije. Te določajo, da vojni ujetniki dobivajo isto hrano kot vojaki, ki so jih ujeli. Rickord je tudi naglasil, da dobra hrana, ki jo dobivajo ujetniki, vzpodbuja kapitulacijo Nemcev. Francoski odgovor na to je: "Ali Nemci upoštevajo provizije ženevske konvencije napram našim ujetnikom? Američani se ne zavedajo, da so milijoni Francozov razočarani. Ti stradajo, dočim nemški vojni ujetniki dobe vse, kar žele."

Georges Noel, dopisnik lista Front Nationale, ki je obiskal ujetniška taborišča, pravi, "da Nemci, ki so šli na pot masnega pokolja, niso vredni ameriške dobrotljivosti. Nerazumljivo je, da ti vojaki, ki ne poznajo vojnih pravil in človečanskih načel, dobivajo boljše hrane kot francoski civilisti in uporniki, ki so borili proti sovražniku na bojiščih."

Postopanje ameriških avtoritet napram nemškim vojnim ujetnikom je izzvalo ostre odsodbe. Francozi trdijo, da so Nemci štiri leta basali svoje železce s francoskimi živili, dočim so morali domačini stradati. Sedaj jih nasiljujejo Američani, ki pa so pozabili na lačne francoske civiliste.

Osvobodjeni častniki dospeli v Belgrad

Srbi in Crnogorci med njimi

Washington, D. C., 26. marca.—Radio Belgrad poroča, da je več jugoslovanskih vojaških častnikov, katere so Rusi osvobodili, dospelo v prestolnico. Nahajali so se v taborišču pri Barkenkirchenu, Pomeraniji.

Poročilo pravi, da se je okrog 2800 jugoslovanskih častnikov in vojakov nahajalo v taborišču v Barkenkirchenu v januarju. Ko so se ruske čete bližale taborišču, so Nemci odvedli več ujetnikov v druge kraje.

"Ujeti častniki so bili osvobodjeni, ko so Rusi zasedli Barkenkirchen," pravi poročilo. "Na svoji poti domov so šli skozi Lublin, Majdanek in Černovice. Prebivalci teh mest so jih navdušeno pozdravljali. Večino osvobodjenih ujetnikov tvorijo Srbi in Crnogorci. Vsi so dobro informirani o situaciji v Jugoslaviji. Mnogi so se po povratku pridružili jugoslovanski armadi."

Poročilo dostavlja, da so Rusi osvobodili nadaljnjih 50 jugoslovanskih vojnih ujetnikov iz nekega drugega taborišča v Pomeraniji.

Nad nacijo visi Damoklejev meč...

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz nasebina

ZA KULISAMI ANTISOVJET-SKE IN ANTIKOMUNI-STIČNE PROPAGANDE

(Nadaljevanje in konec)

Cleveland, O. — Prav tako se živo spominjam skupine Draževnih častnikov. Bili so v celici št. 15, tik naše. Večkrat so trkali na vrata in prosili za vžigalice. Vsi so bili oblečeni v uniformah jugoslovanske vojske, izlikani in obriti, kakor da bi se pripravljali za parado. Trdili so javno, celo v prisotnosti straže, da bodo kmalu, čez 14 dni najpozneje, odšli v Bosno k Mihajloviču. Prezirali in sovražili so partizane, ker so navadno druhali, nedisciplinirani in povrh večinoma lopovi in komunisti.

Medtem ko so oni uživali privilegije "lagaja slučaj", so se v spodnjih celicah vršila trpinčenja partizanov na način, katerega bi za večne čase zapisal v zgodovini kot brezprimeren cinizem podivjanih druhal, katere si je ustvarila spomenike po vsej Evropi — Dachau, Majdanek, Lublin, Harkov, Kraguljevac itd., itd. Bil sem priča, ko so partizanom rezali roke in so jih gonili po dvorišču po snegu bose in celo gole vso noč. V kletah so jih tepli toliko časa, da so obležali mrtvi. Rezali so jih na drobne kosce. Mlade partizanke od 15 — 18 let so kar v gručah morili s plinom. Ko so jih vozili v skupne grobove v posebnih hermetično zaprtih avtomobilih, se je slišalo, ko so peke: "Oj Srbija...", ali pa internacionalno. Ko so se junaki borili do poslednjega naboja, bosi in napol nagi, enako so tudi umirali: dostojanstveno in hrabro, tako kot lahko umira samo oni, ki nosi v sebi velik ideal.

Neskončni so primeri požrtvovalne in nesebične borbe jugoslovanskih partizanov. Zaman sem skušal zaslediti v vsem tem, kar bi upravičevalo tendenciozno trditve o "razredni revoluciji". Proti tem bojovníkom za svobodo naroda, brezkompromisnim borcem proti nacifaciistični tiraniji se je vršila sistematična propaganda, s katero so jih skušali očrniti hlapeci nacizma in mednarodna reakcija. Prepričati so skušali ljudstvo:

1) da se Jugoslavija nahaja v požaru komunistične revolucije;

2) da je na tisoče Srbov izgubilo svoja življenja zato, ker so partizani s svojim izzivanjem prisilili okupatorja na represalije;

3) da je komunistična revolucija posebno naperjena proti srbskemu narodu, čes, da to dokazuje, ker jo vodi Tito — Josip Broz, ki ni Srb, temveč Hrvat, rojen v Zagrebu;

4) da je za vsakega srbskega nacionalista edino pravo mesto v vrstah srbskih četnikov generala Draže Mihajloviča, kar je za eno edina garancija, da se bo to komunistično zalego spravilo s svete srbske zemlje, za plačilo pa bo srbski narod deležen udeleževanja v "novem evropskem redu", za katerega se bori nemški narod pod genijalnim vodstvom firlirja, če pa to ne, tedaj — da Bog živi Njegov

kraljevsko Velikanstvo Petra III! Te zgornje štiri točke so bile podlaga presneto jasne propagande. To je poslednja faza delovanja združene reakcije, katera je 25 let neutrudljivo ustvarjala "antisovjetsko" in "antikomunistično" psihozo. Kot so poprej zvonili pred "komunistično" nevihto, so sedaj v poslednji fazi zagnali alarm, čes, da je napočila dvanajsta ura in da je treba takoj pričeti s kontrarevolucijo. In kontrarevolucija se je pričela, toda ne proti revoluciji, ampak proti narodno osvobodilnemu gibanju! V vrstah kontrarevolucionarjev se je zbrala pisana družba, katera je po svoji sestavi dokazala, da se je rodila na isti način kapitalistične solidarnosti, kakor se je rodila v Rusiji za časa Denikinov in Vranglov. V zgodovini bojev, kateri so se rodili od začetka do konca nacistične okupacije proti partizanom, bo ostalo zapisano na večne čase, da so se združili bratje po zločinu: nacistične divizije S. S. (Hitlerjeve elitne trupe), v Belgradu organizirane edinice ruskih imigrantov (kateri so dobili zavetje in pozicije v Jugoslaviji po posebnosti milosti Aleksandra Karađorđevića), polki regularne bolgarske armade, oddelki Mađarov, četniki Draže Mihajloviča (kateri so imeli svoj urad za regrutacijo že v jeseni v juniju 1. 1942, in sicer v Nedičevem ministerstvu notranjih zadev, kjer so dobili opremo, orožje in vozne listke za Bosno in Črno goro), ustaši poglavika Pavelića, četniki generala Milana Nedića, divizije taljanske vojske, Ljotičeva mladina (kateri ima tudi na vesti zločin, ker je kartoteke in seznane komunistov-studentov pomagala po "spominu" sestaviti in jih izročila gestapu in tako pomagala pri aretacijah. Dotične kartoteke in sezname so bili namreč sežgani).

Če bi se to kontrarevolucijo analiziralo na podlagi razrednih bojev (kakor so jo poskušali postaviti na to osnovo), tedaj bi nastal strahovit polom "buržvazije". Toda tolačenca na stališčih narodnih interesov, ni samo polom, ampak nezaslišni zločin, v katerem so se združili Pavelić, Nedić, Mihajlovič, da pomagajo nacistom pri masnem uničevanju jugoslovanskega naroda. Nobenega dvoma ni, da je bila ta eksterminacija v nacističnemu načrtu še predno so vdrl v Jugoslavijo. Vprašanje je bilo samo, na kateri način bo lahko uničenje najprej in najefektnejše izvesti, kar je bilo seveda odvisno od položaja, ki bi nastal in od božje previdnosti navdahnjenega Hitlerja.

Dokaz za to nam je pokolj Srbov na Hrvaškem (okrog 500.000), deportacije Slovencev v koncentracijska taborišča, v katerih je izgubilo svoje življenje že tisoče in tisoče naših rodoljubov. Vse to ni imelo ničesar opraviti s komunizmom in se je vršilo preden se je začelo uporabljati "antikomunistično" razlago.

Čudno bi bilo, da bi mogla Osvobodilna fronta zdržati silnemu pritisku zedinjenih nacistov,

četnikov Nedića in Mihajloviča, ustašev Pavelića, domobrancev, ruskih imigrantov, Mađarov, Bolgarov, Taljanov, ako ne bi imela opore pri narodu. Čeravno je maršal Tito po svojem prepričanju komunist, je obenem tudi diplomat, ki ima smisel za realizem, kakor najbrže nihče drugi v Evropi v toliki meri.

Osebo sem poznal mnogo partizanov. Največja nesmiselnost bi bila, če bi trdil, da so vsi komunisti. V edinstveno fronto jih je združila zavest, da je to edini način, če se hoče nekaj rešiti. Poleg tovarniškega delavca se je boril intelektualec, za njim pa je stal kmet v opankah in narodni noši. Šestnajstletne deklice in starejše so streljale s strojnimi puškami, učiteljice in profesorji so pa poveljevali. Zdravnik je marširal v isti četi z duhovnikom in komunistom. Književniki, advokati, inženirji, obrtniki, študentje, bivši kaznjenci, bivši državni uradniki, slikarji, glasbeniki in igralci, proletarci in trgovci, otroci od 12. leta naprej, 60-70-letni možje, sploh vse pozitivne moči naroda, ne oziiraje se na politične in razredne razlike, so se zbrale v narodni osvobodilni fronti. (Podrobnosti o tem bom opisal pozneje).

Takšni sestavitvi-Osvobodilne fronte je Draža Mihajlovič zabodel nož v hrbet na najbolj ciničen način. O njemu ne moremo reči, da je nasel "antikomunistični" in "antisovjetski" propagandi Nedičevega "Novega Vremena" in pa Ljotičevega "Zbora". Mihajlovič je v celi zadevi poglavlje samo zase. Za njim se skriva nekaj, kar je veliko večjega pomena kot je njegova osebnost. Ta "nekaj" nam daje upravičen sum, da je "nekaj" gnilega v deželi Danski. Mogoče bo čas marsikaj povedal. In mogoče bomo zvedeli v kakšnem sorodstvu je vse to z dogodki, ki se razvijajo po vsej Evropi. Poljska, Jugoslavija, Grška, Italija, Belgija, jutri pa Francija, Mađarska, Bolgarija. To so velike celine, katere se imenujejo usoda Evrope. Kako se bodo zagovarjali veliki mojstri reakcije in kontrarevolucije, bo pokazala bodočnost. Zaenkrat so tu in tam zaigrali važen adut, stojijo brez moči in kot Pilatje perejo svoje roke. Draža Mihajlovič, to je tvoj greh! S koprenami in praznimi razlagami skušajo zakriti pozorišče krvave drame in grozne resnice. Toda resnica bo prodrla na dan in treščila osupnjemu svetu dokaze o vsem tistem, kar se je dogajalo za kulisami "antisovjetske" in "antikomunistične" propagande.

Ivan Bošnjancić.

POGOVOR S PRIJATELJEM

Bellingham, Wash. — Nekaj besed v odgovor rojaku iz Walshville, Ill., in zaeno zahvala za poslano brošuro Socialistične delavske stranke (Socialist Labor Party). Naslov brošure je "War and Poverty, the Brood of Capitalism".

Ker je zemlja mokra in ni za delo na vrtu, sem se namenil odgovoriti temu rojaku z angleškim ali nemškim imenom. V pisu pravi, da je moj "countryman". Well, zato ne gre — v Ameriki smo z vseh delov sveta in bi lahko naslovil z "My dear countryman" slehernega Američana, bodisi, da je rojen tukaj ali pa naturaliziran državljan,

William H. Davis (levo), bivši načelnik vojnega delavskega odbora, in njegov naslednik dr. George W. Taylor. Davis je zavzel Vinsonovo mesto kot direktor vojne ekonomije in rekonstrukcije.

pa bil žolte polti, črnc in kakršne koli vere.

Moj namen ni nasprotovati rojaku Brownu iz Walshville, Ill. Prav dobro se zavedam svojih napak. Sploh pa ni to boba napaka, ako mi kdo piše lepo in v prijateljskem tonu.

Kaj mi piše dotočni rojak? V glavnem me opozarja na postopanje kapitalistov z "ubogimi delavci". Urgira organiziranje itd., kar je pač tisočkrat ponovljena stvar. Zadnjič sem omenil, da so delavci sami proti sebi. To moram toliko popraviti, da niso vsi taki. In moram reči, da je opaziti napredek. Na primer, v državi Washingtonu so bili izvoljeni v državno zakonodajo skoro vsi naprednega mišljenja in prav tako v kongres. Na drugi strani pa je večina ubila pocieni elektriko. Delničarji so se posluževali raznih bavbavov kot "monopoly", "bureaucracy", "red dictatorship" etc. — vsi proti demokraciji!

Rojak in prijatelj naj mi dovolijo, da tudi jaz nekaj pripomnim. Ker nisem več mlad in rad čitam take stvari, ki sežejo malo globlje, sem prepričan, da ni vse tako, kot nas nekateri hočejo lepo uspavati z lepimi frazami.

Ne, jaz ne mislim trditi, da "vse" vem. Ne, ne! Jaz se moram, čeprav bom 25. julija star 65 let, še vedno učiti. In to vsled tega, ker se življenjske razmere neoprestano spreminjajo. V zadnjih nekaj desetletjih so se politične razmere zelo spremenile — s politiko se menja tudi način življenja — in prav goreči zagovorniki delavcev in socializma so dosegli nekaj prav nasprotnega za delavstvo. To je: dosegli bi več pozitivnega, ako bi bilo tako kot oni žele. Na primer: socialisti so bili veliki sovražniki Stalina in najbrže so še, seveda je nekaj izjem med njimi. Toda argumentirajo o tem bi bilo ponavljanje starega prepira, tega pa ne bi hotel ne urednik ne čitatelj.

Kar pa se tiče "ubogih delavcev", naj rečem le, da nekateri služijo prav lep denar, vžic temu pa se ne zmenijo za one rojake, ki so resnično ubogi. Jaz ne delam razlike. Ljudi plemenitega značaja najdemo med delavci in prav tako med premožnimi. Prav tako pa imamo lakomneže na obeh straneh — "samo jaz, kaj mi mar drugi!" Takih "ubogih delavcev" je še mnogo na svetu.

No, in zgodilo se je: kajzera so poslali v pokoj na Holandsko. Nemčija je postala republika. Nemško ljudstvo pa je menda hotelo delavca, da jih vodi, ne pa kakšnega voditelja s "plavo krvjo". Torej voditelja z "rdečo krvjo". Hitler je bil vendar delavec — ali ne? In — dovolj! Čudno vreme imamo tukaj. Ni dosti razlike od decembarskega. Pozdrav vsem čitateljem Prosvete.

George Gornik.

GLAS IZ MINNESOTE

Chisholm, Minn. — Čitala sem članek Mirka Kuhla; posebno me je zanimal opis obleganja žužemberske cerkve. Jaz sem doma od tam in sem bila pri birni v tisti cerkvi.

Žužemberska cerkev je bila v resnici lepa, menda najlepša v vsej ljubljanski škofiji. Kakor sem čitala v Kuhlevem članku, je sedaj zelo poškodovana.

Vzrok temu je, ker so izdajalci spremenili cerkev v trdnjavo.

Seveda, naprtiti bodo hoteli svo krivdo na partizane, ali ljudstvo je spregledalo in ve kdo so oni, ki jih hočejo zapeljati. Kadar bo dozoril pravi čas, bodo pometli z domačimi izdajalci.

Mirku Kuhlu čestitam, ker vrti tako dobro delo pri SANSu in prav tako piše dobre članke v slovenskih listih!

Strinjam se tudi s clevelandskimi dopisnikom z Antonom Jankovičem in Johnom Filipičem. Pišeta, da se naša duhovščina boji komunistov. Zakaj pa se jih ne boji naš predsednik Roosevelt? Stalin je velik komunist, vendar pa je šel Roosevelt k njemu in mu stresil roko, pa ga Stalin ni ugriznil. Vendar pa se vsi naši duhovniki ne bojijo komunistov. Župnik Trunk te bojazljivce večkrat vščipne v svojem "Pisanem polju", kar mene prav veseli. Trunk je Slovan z dušo in telesom in on vidi edino rešitev Slovanov v Evropi v združitvi s Sovjetsko unijo.

Čitala sem tudi članek izpod peresa rev. Černeta, ki se je vrnil pred kratkim iz nemškega ujetništva. On pravi, "da vsa politika ameriških Slovencev ne bo nasitila enega samega lačnega želodca in ne pokrila enega nagega telesa." Torej, iz teh besedi vidimo, da moramo več delati za dobrodelni sklad in pomoč našim sestram in bratom v stari domovini.

Naj še omenim, da ideja za uredništevne slovenskega narodnega doma v našem kraju zopet oživlja. Svoj dom v resnici potrebujemo. Do 21. aprila imamo čas, da zberemo skupaj \$10.000. Sto oseb ima prispevati po sto dolarjev. Slišala sem, da se je prijavilo že 60 oseb, torej jih potrebujemo še 40 in slovenski narodni dom bo gotovo reč. Prepričana sem, da bomo dosegli to število. Samo pomislimo, kako bodo veseli naši mladeniči in može, ko se bodo vrnili iz vojske domov in jih bomo sprejeli v našem lastnem domu.

Torej vsi, ki se še niste podpisali za svoj prispevek, storite to še pred 21. aprilom, in sicer pri tajniku Josipu Bocu na Second st. Končam in pozdravljam vse čitatelje Prosvete in tudi prijatelje v Chicagu, kadar pa pridete v Minnesoto, se oglasite pri nas na Chisholmu.

Frances Lukanich.

POROČILO O PRISPEVKIH

Girard, O. — Naša postojanka št. 79 SANSa je pred kratkim vodila kampanjo za nabiranje prispevkov v korist Sansove pomožne akcije. Tu navajamo imena prispevateljev, ki so darovali po pet dolarjev in več:

Društvo št. 49 SNPJ je prispevalo \$50, Andy Krvin \$25, po \$10 Alex Whitford, Peter M. Wellman, Pete Jaklevič, John Tancek, John Bogataj, Anton Dežman, Louis Muster, John Rovin in Frank Prevec, Anton Selak \$7 in Frank Racick \$6, po \$5 pa Mary Selak, Paul Swabek, John Dolčić, Frank Masle, Matt Zaubi, Anthony Rostan, mladinski krožek Dawn of Youth št. 10, Joe Pislar, Joe Cekuta, Louis Blazič, Matt Kambik, Lumber Company, Anton Tekauc, Frank Zalokar, Charles Jacobs, Andrew Kocijan, Jack Krstin, State Drug Store, Jacob Zlozel, E. L. Hauser, Rudy Opalk, Mark London, Anton Dobrovolc, Joe Lesko, več, Louis Racick, Jennie Racick, Marian Burnik, Matt Kogovšek, John Kosin, Anton Nagode in Matt Zadnikar.

Ta kampanja je prinesla \$490.86. Razni manjši prispevki so znašali \$157.86, ostalo vsota pa so prispevali gori navedeni posamezniki.

Frank Resek, tajnik.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih citate vsak dan?

Volitve na Finskem

Mala Finska, ki je šla zadnja leta skozi toliko gorja in nesreče, je zadnji teden imela državne volitve. Kot se glase vesti, je zmaga "levica". Nova stranka, katero so ustanovili komunisti in disidentni socialisti pod imenom ljudska stranka demokratične koalicije, je dobila 51 mandatov, stara socialdemokratska stranka pa 52. Slednja je izgubila 33 mandatov. Ostale tri stranke — dve meščanski in kmetska — so dobile skupno nekaj manj kot sto mandatov.

Razvidno je torej, da je "levica" pridobila pri teh volitvah 18 mandatov — 18 poslancev več kot so jih imeli socialdemokrati v zadnjem parlamentu. Ampak vprašanje je, kam se bodo slednji obrnili pri sestavi nove vlade. Če pride do sporazuma med novo "radikalno" stranko in socialdemokrati, tedaj bo ta koalicija formalna nova vlada. Toda je dvomljivo, kajti desničarski socialdemokratje imajo mogoče več ideoloških skupnosti s to ali drugo meščansko in kmetsko skupno. Gotovo je le to, da bodo pri sestavi nove vlade oni igrali glavno vlogo, pa naj se obrnejo že na levo ali desno, ker so še vedno najmočnejša stranka.

Nova finska vlada s parlamentom vred bo imela s trnjem postlano, kajti dežela je v zadnjih letih mnogo pretrpela vsled dveh tragičnih vojn. V prvo je bila prisiljena, ker je "ogražala" (?) mogočnega medveda, v drugo pa je sama zašla na strani nacijske Nemčije v upanju, da dobi nazaj ozemlje, ki ga je izgubila v svoji obrambni vojni. Rezultat je bil popolnoma drugačen in je končno izgubila še veliko več zemlje in pretežno večino svoje industrije.

Na južnem koncu je morala Rusiji odstopiti ves industrijski pas, na severnem koncu pa bogate cinkovne rudnike v okrožju Pečama s svojim edinim severnim pristaniščem, ki je skozi vse leto prosto ledu. V bližini svojega glavnega mesta Helsinka je morala Rusiji dati v "najem" za 99 let svoj polotok, ki ga sovjeti spreminjajo v vojaško bazo. Povrh vsega tega pa mora v prihodnjih šestih letih plačati še \$600.000.000 reparacij v materialu.

Tako je Finska izšla iz te vojne ena najrevnejših, če ne najrevnejša država v Evropi. Edino, kar si je ohranila je — "neodvisnost". Toda koliko je ta njena neodvisnost vredna, je drugo vprašanje. Pred vojno je bila s pridnim delom in svojim zelo razvitim zadržnim gospodarstvom razvila v eno izmed najbolj prospernih držav v Evropi. Na pohodu je bila tudi njena precej čila demokracija, ki je pri volitvah leta 1936 temeljito porazila fašistično gibanje, ki se je bilo dvignilo sporedno z nacizmom in Nemčiji. Brez ostankov te reakcije, ki je pod nacijsko protekcijo dobila zopet novo pobudo, najbrže ni. Toda ta reakcija je pri zadnjih volitvah ostala v veliki manjšini.

Fašistično nagnjene Fince so dobro ozdravili tudi nemški nacijski, ki so po finski kapitulaciji uprizarjali enaka grozodejstva po krajih, skozi katere so se umikali, kot po vseh okupiranih deželah.

Nesrečna Finska je zadnja leta korakala po Kalvariji, zdaj pa stoji pred reparacijsko Golgoto. Zanj bo to veliko večje breme kot pa vojna odškodnina, ki je bila naložena Rumuniji in Ogrski, kajti Finska je danes veliko revnejša. Ampak Finci so žilav, pridni narod in bodo pod upognjemim hrbtom prenesli tudi to butaro trpljenja. Zgodi se morda tudi to, da jim velikodušna (?) Rusija olajša to butaro, in sicer vsaj toliko, da bo sama nosila velike stroške svoje okupacijske komisije.

Še o mehiški konferenci

Ko smo zadnjič na tem mestu komentirali izid panameriške konference v Mehiki, smo ji dali več ali manj pomanjkljivo interpretacijo, ko smo zapisali, da so latinske države s čaputepeško deklaracijo "takorekoč pooblastile Ameriko kot najmočnejšo silo, naj v primeru agresije nastopi proti vsaki državi na tem kontinentu s svojo veliko gorjačo."

V bistvu je to resnica, kajti Amerika bi na podlagi tega pakta v takem primeru gotovo rabila veliko gorjačo. Zapisali smo tudi, da je sprejete te deklaracije dokaz, da je Rooseveltova administracija s svojo politiko "dobrega soseda" v latinski Ameriki dokaj razbirlila strah pred "jenkiškim" imperializmom in njegovo okovano pestjo, s katero je strahoval latinske republike.

Ves potek mehiške konference pokazuje, da je ta strah res precej minil, toda ne popolnoma. Iz poročila, ki ga je o tej konferenci prinesel The Call, glasilo ameriške socialistične stranke, je razvidna precej drugačna slika glede vzrokov ozadja te deklaracije kot smo jo dobili v dnevnih poročilih ali raznih liberalnih publikacijah. Glede te deklaracije pravi to poročilo:

"Ameriška delegacija ni bila nič pripravljena, da bo prišla taka zahteva s strani latinskih Američanov. Za to potezo je dvoje dejstev, katerih pa dnevni tisk v svojih poročilih ni omenjal: Prvo je ameriško enotino (unilateral) stališče napram Argentini, drugo pa (ameriško) oboroževanje raznih držav, posebno Brazilije. Amerika jih je tako založila z orožjem in municijo, da se lahko vojskujejo med sabo skozi več desetletij.

"Glede enostranske procedure napram Argentini je vladala splošna nezadovoljnost. Amerika je enostavno zavzela svoje stališče, naker je informirala druge latinske države, kaj imajo storiti. Ignorirala je vso obstoječo mašinerijo (Panameriško unijo, etc.), toda nobena država se ni uvala protestirati, dasi je bilo veliko godrnjanja po poslaništvih.

"Ta deklaracija je torej prav toliko prizadevanje, da se tudi Združene države drže 'pravil medameriškega zakona', kolikor je poskus za doseg sporazuma za garantiranje obstoječih mej."

Ta interpretacija o tem važnem koraku za doseg kolektivne zaščite te hemisfere se nam vidi veliko bolj objektivna in realistična kot vse drugo, kar smo čitali ali slišali po radiu o tej konferenci.

Par ur potem, ko so ameriški marini pregnali Japonce s obrežja na otoku Iwo, je bilo vse živo s razkladanjem tovarov, ki so ga pripeljale zalagalne ladje, kakor je videti na sliki. Na severnem koncu tega lavastega otoka je v teku še — čiščenje Japoncev.

Pot Titove Jugoslavije

(Ta članek je izšel v "Vjesniku" 9. febr. 1945.)
Politični in ekonomski temelji, na katerih je stala stara Jugoslavija, so bili trhlji. Na takih temeljih se je obdržal ta svet dvajset in tri leta. Velikorska klika je ustvarila v njej svojo hegemonijo in jo je prenašala v ječo narodovo. Najširše narodne sloje je izpostavila korupciji in izrabljanju.

To izrabljanje je bilo posebno na veliko pri spojenih narodih, a v posameznih krajih (v Makedoniji) je to doseglo stopnjo kolonialne korupcije in nasilnega odvzemanja zemlje. Ne samo, da ni dobilo kmetijsko ljudstvo zemlje, katero so mu obetali z agrarno reformo, ampak tudi so bile množice kmetovalcev (Arnavti) pregnane z rodnih zemelj, a v Hrvatski in Vojvodini je zemlja ostala še nadalje v rokah tujcev: grofov, baronov in drugih velikih posestnikov.

Delavstvo kakor tudi drugi siromašni sloji, so bili potisnjeni v strahovito bedo. Nad vsem tem zlom, bedo in težkim položajem se je dvigal blj policijskega aparata vladajoče klike. Z najstrašnejšimi metodami je on dušil vsako svobodno misel, dušil nacionalno zavest, slabi notranje edinstvo in odporno silo države.

Jugoslavija je tako postala vir obogatitve v prvi vrsti domače klike. Ta klika je potem odprla na široko vrata države tudi zunanemu kapitalu. Zlasti je bila dalečjiva na pram Hitlerjevi Nemčiji. Ni torej čudno, da so gledali nemški imperialisti na Jugoslavijo kakor na svojo kolonijo in vključili so jo v svoje pripravljene načrte, po katerih naj bi Jugoslavija ostala izključno poljedelska država, vezana na nemško industrijo, tržišče za nemške industrialne proizvode.

V svoji ekonomski politiki so velikorski hegemonisti podvrgali Jugoslavijo za gotovo popolnoma fašistični Nemčiji. Po uradni statistiki o uvozu in izvozu Jugoslavije je Nemčija stala na prvem mestu. Medtem ko je na primer Jugoslavija v letu 1938 izvozila 138.000 ton metalurških sirovin in premoga, je kupovala metale in druge industrijske proizvode od fašistične Nemčije. Nadalje je izvozila žito in druge na polju pridelane proizvode, medtem je pa dober del našega naroda trpel stalno od kroničnega glada.

To povezovanje velikorskih klik z nemškim fašizmom je napravilo našo državo vedno bolj odvisno od tujcev tudi v političnem pogledu, kar je seveda vodilo v nacionalno katastrofo. To žalostno in težko prošlost so nosili naši narodi v herojski borbi v tej osvobodilni vojni. Nikdar je niso pozabili in mnogi so se naučili iz preteklosti. Preteklost v neslogi je veljala naše narode dokaj drago. Nedeni in razdvojeni se niso mogli uspešno boriti proti domačim nasilnikom in tujim zavojalcem.

Aprilska katastrofa je pomenila za nas nov pouk. Ona je jasno govorila o tem, da bi samo ena krepka in močna zajednica, katere bi objemala vse južne Slovence, organizirana na spoštovanju pravice vsakega naroda da mogla zavarovati ekonomski, kulturni in politični razvoj v svobodi in neodvisnosti vsakega naroda posebej. Samo taka zajednica bi se mogla uspešno upirati fašistični agresiji. To spoznanje, utemeljeno na zgodovinskih izkušnjah, se je utrjevalo v ljudski zavesti in ona je pripomogla, da se ruši oni lokalni patriotizem in opek nacionalizem, kateri je bil zapreka pri ustvarjanju močne in krepke zajedniške države.

Nosilci te velike ideje, za katero so se v prošlosti vrnili največji sinovi naših narodov, so postali v tej vojni najširše narodne mase vseh jugoslovanskih republik, na čelu z najnaprednejšimi demokratičnimi silami. Vsi narodi v Jugoslaviji so se strnili v eno oboroženo bratstvo, v enotno maso vseh jugoslovanskih republik, na čelu z najnaprednejšimi demokratičnimi silami. Vsi narodi v Jugoslaviji, ki so bili v prošlosti tepani od velikorskih hegemonistov, so našli v arbskem narodu svojega najboljšega in najdostopnejšega zaveznika.

med tem, ko naši borci prelivajo kri in dajejo življenje za svobodo ljudstev. Vsi ti žele, da se povrne staro.

Proti narodnim sovražnikom moramo biti na straži; vsako njihovo akcijo moramo uničiti v korenju. V tem mora sodelovati, kakor do zdaj, ves narod in vse organizacije narodno-osvobodilnega gibanja. To zahteva od nas interes borbe in izgradnja nove Jugoslavije.

Mora biti danes že vsakemu jasno, da je edina pot, po kateri gre naša nova zajednica, federalna demokratična Jugoslavija, v notranji izgradnji, a v sodelovanju na mednarodnem polju z demokratičnimi silami more zagotoviti vsem našim narodom politično in ekonomsko demokracijo: to je pot nove Jugoslavije, katere hoče zagotoviti vsem narodom srečo in blagostanje.

Rezultati, kateri so do zdaj doseženi v notranji izgradnji kakor tudi ugled, katerega uživa Titova Jugoslavija v zunanem demokratičnem svetu, pokazuje, da ona ne predstavlja sanj nedosegljivih upov. Nasprotno: to je stvarnost, katero v polnem zagonu ustvarjanja grade naši ljudje.—ZOJSA.

Finska kaznovala vojne zločince

Šest vojakov obsojenih v smrt

Helsinki, Finska, 26. marca.—Na prvi obravnavi proti vojnim zločincem je bilo 87 oseb obsojenih. Nekateri so dobili smrtno kazni, drugi dosmrtno ječo, dvajset pa je sodišče oprostilo. Med onimi, ki so bili obsojeni v smrt, je šest finskih vojakov. Ti so bili spoznani za krive umora več ruskih vojnih ujetnikov v taboriščih. Masna obravnava je sledila preiskavi po posebnem odboru.

Uradno naznanilo pravi, da se bodo obravnave nadaljevale. V zaporih se nahaja čez petsto oseb, ki so bile aretirane na območju, da so izvršile vojne zločine. Justični minister Urho Kekkonen je kritiziral sodišče in izjavil, da so nekatere kazni, katere je izreklo, premile.

Gotovo je, da bodo komunisti, ki so bili izvoljeni za poslance pri nedavnih volitvah, zahtevali v parlamentu drastične kazni za vojne zločince. Največje število zločincev je bilo izvršenih, ko je bila Finska v vojni z Rusijo. Moskva, 26. marca.—Izvestja, glasilo sovjetske vlade, trdijo, "da oni elementi, ki so poglani Finsko v katastrofalno vojno z Rusijo, imajo še vpliv v deželi. T.e pomeni, da se bo borba med temi elementi in levičarsko ljudsko demokratično stranko za oblast nadaljevala."

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Resnica o osvobodilni fronti

Napisal Tone Fajfar

(Tone Fajfar, tajnik krščanskih strokovnih uni v Sloveniji in član predsedništva Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije, je bil delegat na delavski konferenci v Londonu februarja tega leta. Ob tej priliki je za cerkvene kroge v Veliki Britaniji napisal to važno izjavo. Izgledi so, da bo Fajfar v kratkem v Ameriki in bo imel priliko osebno povedati resnico o položaju v Sloveniji.—Mirko G. Kuhelj, taj. SANSa.)

Odkritje in spoznanje resnice, ki bi morala na podlagi našega verskega razumevanja biti zrcalo večne božje resnice, je predmet, za katerega se mora jugoslovansko ljudstvo težko boriti na mednarodnem pozorišču. Več let je moralo preiti predno je resnica o pravem položaju naše domovine mogla prodreti v širni svet—resnica, ki je razgalila vse laži onih, ki so skušali obdržati vsakega in posebno zapadne demokratične dežele pod vplivom svojih sebičnih interesov.

Medtem, ko je zadnje čase svet spoznal resnico o velikih vojaških in političnih uspehih jugoslovanske osvobodilne gibanja, pa opažamo, da ostajajo še nekatera vprašanja, ki niso bila razrešena. Nekaj nezaupanja nampram novi Jugoslaviji še vedno trdovratno obstaja v zapadnem katoliškem svetu; nedvomno ga povzročajo drugi vzroki—vzled dejstva, da stališče, ki ga zavzema velika večina jugoslovanskih katoličanov nampram narodnemu osvobodilnemu gibanju, in vloga, ki jo igrajo v Osvobodilni fronti katoličani, še nista zadosti poznana.

Skrb za zmago resnice in pa želja pomagati k pravemu razumevanju vseh vprašanj, ki se tičejo nove Jugoslavije, me nagibljeta, da podam to kratko pojasnilo o stališču večine katoličanov naše domovine.

Po zaslugi nasprotne propagande so katoličani v zapadnem delu sveta pod vtisom, da osvobodilno gibanje v Jugoslaviji reprezentira popolnoma komunistični razvoj, kateri postopa samosvojno z vsemi drugimi ideološkimi skupinami in ograža svobodo krščanskega, verskega in kulturnega življenja in razvoja.

Pravi položaj se bo najlažje ocenil, če vzamemo za zgled bližnjo mi domovino Slovenijo, ki je poznana za eno izmed najbolj katoliških dežel centralne Evrope, in brez vsakega dvoma je iz kulturnega vidika najbolj razviti del Jugoslavije. Od prvega začetka našega narodnega odpora sem sodeloval v vodilni vlogi pri Osvobodilni fronti slovenskega naroda kot predstavnik organiziranih katoliških delavcev, in danes sem član najvišjega organa naše narodne oblasti. Znano so mi vse podrobnosti o celnem razvoju sodelovanja med katoličani in Osvobodilno fronto, torej lahko predložim najbolj bistvene podatke.

Razpad Jugoslavije je spremljal razpad politične stranke, ki si je dotlej prisvajala monopol nad (politično) aktivnostjo katoličanov, in to je—Slovenska ljudska stranka: ta stranka je izgubila pravico do katoliškega imena vsled svojega sodelovanja z diktatorskimi in fašizmu naklonjenimi vladami stare Jugoslavije. Odklanjala je demokratična načela, katere dovoljujejo osebno svobodo, ki je za krščanski smisel absolutno potrebna, in se je oprijela načel in nasilja diktature, ki so od pravega krščanskega duha tako oddaljena. Nekateri voditelji stranke so pogegnili v inozemstvu, medtem ko so drugi vstopili v službo fašističnih in nacističnih napadalcev.

Še prve dni okupacije so se sestali zastopniki krščanskih delavcev, komunistov, demokratičnih narodnjakov in kulturnih delavcev v Ljubljani, prestolnici Slovenije, in ustanovili Osvobodilno fronto, ki je v kratkem zbrala okrog sebe veliko večino Slovencev brez ozira na njihovo prejšnjo politično in ideološko razdelitev. Krščanski delavci, demokratična katoliška inteligenca, kakor tudi veliko število vseučiliških dijakov in najširše struje katoliškega prebivalstva so pristopile k Osvobodilni fronti. Slovenski katoličani so tudi takoj prevzeli precej najvažnejših mest pri Osvobodilni fronti, v politični kot vojaški organizaciji. Kasneje, ko smo ustanovili skupne jugoslovanske reprezentativne odbore, so slovenski katoličani zopet dobili precej najvažnejših pozicij. Edward Kocbek je danes minister za pouk pri Narodnem odboru osvobođenja Jugoslavije ali pri provizorijalni vladi. (V. novi vladi, ki je bila po zaključku konferencie v Jalti sestavljena dne 6. marca, je Kocbek minister za Slovenijo. Op. prevajalca.)

Kaj je bil nagib nas, slovenskih katoličanov, da smo se odločili zavzeti tako aktivnost v osvobodilni borbi? Gnala nas je predvsem naša demokratična zavest, ki je naša najmočnejši odmev med vrstami krščanskih delavcev in je ostala močna sila tudi med širšimi krogi katoliškega prebivalstva, in to v zvezi dejstvu, da so mnogi bivši katoliški politični voditelji zavrgli vsa demokratična načela in so se oprijeli fašističnih navad. Naš drugi nagib je bil krščanski duh, ki nas je vodil v borbi za zmago osnovnih pravic in človeške osebnosti. Naš tretji nagib je bila naša narodna zavest, tisti občutek, ki je prirojen narodnjakom vseh narodov. Ti osnovni nagibi so nam pomagali olajšati težave, ki bi drugače znale izzvati nasprotovanje za soudeležbo katoličanov v Osvobodilni fronti z ljudmi nekatoliškega prepričanja, posebno s komunisti. Osvobodilna fronta je osvojila načelo popolne svobode prepričanja, svobode vere in verskih aktivnosti. Ta princip je bil postavljen takoj od začetka in se je izkazal tudi pravljen v svojem praktičnem izvajanju. Tekom vse borbe, ki traja do malega še štiri leta, nismo katoličani pri osvobodilnem gibanju izkusili nobenega vmešavanja pri ureničevanju tega načela od strani naših komunističnih soborov.

ličanov, in to je—Slovenska ljudska stranka: ta stranka je izgubila pravico do katoliškega imena vsled svojega sodelovanja z diktatorskimi in fašizmu naklonjenimi vladami stare Jugoslavije. Odklanjala je demokratična načela, katere dovoljujejo osebno svobodo, ki je za krščanski smisel absolutno potrebna, in se je oprijela načel in nasilja diktature, ki so od pravega krščanskega duha tako oddaljena. Nekateri voditelji stranke so pogegnili v inozemstvu, medtem ko so drugi vstopili v službo fašističnih in nacističnih napadalcev.

Zatem so ustanovili svoje kvizlinške čete in jih dali sovrážniku na razpolago. V te čete so združili nedemokratične elemente iz katoliških in liberalnih taborišč. Ko je Italija kapitulirala, so izročili ostanke svoje kvizlinške vojske (bela gardo!) v Hitlerjevo službo in mu potom javne prisage obljubljali pokorščino.

V tem protinardnem in bratomornem delu so imeli oporo pri bivših jugoslovanskih ubešnih vladah, ki so jim tudi pomagale preslepti zapadni demokratični in katoliški svet s ponarejenimi poročili o položaju v naši domovini. Pri tem kolaboracijskem delu so se jim pridružili nekatere visoke cerkvene osebnosti, katere so na ta način prevzele usodno odgovornost za neurečno bratomorno klanje v naši domovini—klanje, katero bi s svojim vplivom lahko omejili ali celo popolnoma preprečili.

To je resnica o katoličanih v naši domovini, resnica, katere do danes še ni popolnoma prodrla v zapadni katoliški svet, a jo vseeno doma naše katoliško prebivalstvo globoko občuti. Ker se močno udeležujemo v osvobodilnem gibanju, smo mi katoličani veliko doprinesli za rešitev našega ljudstva pred narodnim uničenjem ter za narodno osvobođenje in bratstvo med našim narodom—bratstvo, katerega so predvojni režimi v Jugoslaviji globoko omajali. Toda prepričani smo tudi, da smo veliko pripomogli tudi ideji krščanstva. Pokazali smo, da krščanstvo, kot živi v duši našega naroda, ni reakcionarno; porušili smo tudi mnogo predsodkov, ki so prevladovali med našimi rojaki drugačnega prepričanja.

Z drugimi vred smo tudi mi katoličani utrpeli največje žrtve med našimi najboljšimi člani. In to je vzrok, da se danes kretamo v svobodni Jugoslaviji kot svobodni ljudje—mi, ki smo storili svojo dolžnost kot Jugoslavlani in kot kriskijani. "Storili smo to, kar je bila naša dolžnost storiti (Luk. 17, 10)." Mi katoličani, ki smo se udeleževali pri osvobodilni borbi našega naroda, imamo danes čisto vest, medtem ko oni, ki so narod izdali in so iskoriščali verska gesla kot Hitlerjevi plačanci, zaslužio resno obtožnico sv. Pavla: "Kajti božje ime je oskrnjeno med neverniki radi vas" (Rimljan. 2, 24).

To je resnica o stališču jugoslovanskih katoličanov in posebej

no še slovenskih katoličkov napram narodnemu osvobodilnemu gibanju. Veselilo me bo, če bo moje poročilo med katoliškimi krogi pripomoglo k spoznanju našega pravega položaja. (Podpis) TONE FAJFAR.—SANS.

Pozdrav iz Belgrada

V Belgradu so ustanovili na sestanku, vršečem se 14. januarja 1945, vseslovanski odbor. Za predsednika je izvoljen profesor belgrajske univerze Jevren Nedeljković, a za tajnika Radovan Lalić. Članstvo odbora je sestavljeno iz najuglednejših predstavnikov, kot učiteljev, pisateljev, duhovnikov in javnih delavcev. Namen odbora je, da se bolj podkrepri edinstvo narodov v Jugoslaviji, da upostavi vez z ostalimi slovanskimi narodi in da mobilizira vse sile in sredstva za čim hitrejšo osvobođenje Jugoslavije, da doseže s sodelovanjem z ostalimi svobodoljubci in narodi popoln poraz fašistične Nemčije.

Odbor je vprašal upravo, da pošlje pozdrave v imenu zborovalec južnoslovanskim Američanom. Pozdrav se v celoti glasi:

Vseslovanski odbor Jugoslavije pošilja iz svojega prvega sestanka, obdržanega v Belgradu, tople bratske pozdrave vam in vsem Slovanom v Združenih državah ameriških.

V najtežjih časih preizkušenj v naši zgodovini, ko so nemški imperialisti ogrožali našo nezavisnost in obstanek vseh slovanskih narodov, so ameriški Slovani kot pravi sinovi svojega naroda nudili vso svojo pomoč svojim bratom, kateri so se borili proti fašističnim zavojalcem v njihovih domovini. Vi ste razgalili fašistične agente in kvizlinge, kateri so se trudili, da bi posejali neslogo med vas; vi ste pomagali slovanskim narodom v njihovi borbi in podkrepili zajedniško fronto zaveznikov. Mi smo globoko uverjeni, da boste vi nadaljevali z svojimi dobrimi deli, med tem ko mi od svoje strani posvečamo vse naše sile, da utrdimo prijateljstvo in bratstvo slovanskih narodov v naši borbi za osvoboditev ter za izvajanje skorajšnje končne zmage.

Smrt fašizmu—svoboda narodu!

Za Vseslovanski odbor v Belgradu: Dr. Nedeljković, predsednik, Lalić, tajnik.

Velikonočne cvetice

Akoravno se govori, da je resno pomanjkanje velikonočnih cvetic po vsej deželi, so čikaški cvetličarji vseeno v tem slučaju na boljšem stališču. Pripomnimo, da bodo imeli manj cvetic za to, če četrto Velikonoče v vojnem, kakor so jih imeli v mirnem času, toda zadostoval jih bo za one, ki se zgodijo prigrasiti. Narocnine so se znatno zvišale od obeh, militarističnih in civilnih krogov. Prednost pa bodo seveda imeli oni v uniformah, ker vojaštvo po vsem svetu se bo izkazalo za "Ljuba mama" s cveticami na velikonočno nedeljo. Narocnine od druge strani morja bodo presegale rekord 325.000 poslatih lanske leto skozi "Army Exchange Service". Vseeno pa bodo tradicionalne zbirke za Velikonočo na razpolago publiki—vsaj onim, ki se zglase pri cvetličarjih v prihodnjih par dneh. —(Adv.)

Znamenje časa... Ampak je vprašanje, kam naj nacifašistični velebanditi pobegnejo.

Velikonočne cvetice

SE MORA NAROČITI ZGODAJ!

- Za vaš dom
- Za vašo cerkev
- Da jih nosite na velikonočno nedeljo
- Da razveselite bolnega prijatelja

Vaš cvetličar telegrafično naroči cvetlice kjerkoli v Ameriki

Velikonočna nedelja bo 1. aprila

OGLASITE SE ALI KLIČITE VAŠEGA CVETLIČARJA SEDAJ

IZRAZITE SE Z CVETLICAMI

Vaš cvetličar telegrafično naroči cvetlice kjerkoli v Ameriki

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Take misli so me obhajale, ko smo se bližali mestu. Ves Nimes je brnel in šumel od neobičajne, živahne delavnosti; množice so se prevlele sem ter tja, vse je nekam hitelo, ta po zabavi, oni po opravku.

Opazil sem, da je vsako nosil kako znamenje, nekateri trobojno kokardo, drugi—in teh je bilo več—rdečo kokardo v vseh velikostih, od komaj vidnega gumba do obsega ogromne potonike. Opazil sem, da sta se obraza mojih tovarišev ob pogledu na ta znamenja mahoma zmrčila. Tudi zvonjenje množičnih zvonov, ki so klicali vernike k večerlicam, jima ni nič kaj ugajalo. Jaz sem z naslado poslušal njihovo petje, ki se je tako skladno zlivalo v večernem zraku, in sem tako ostal za tovarišema, ne da bi vedel kdaj. Ko smo zavili v notranje ulice, koder je bil promet najbolj živahen, me je odrezala od njiju dolga vrsta voz, za katero je prikorakala stotnja narodne straže. Ko je ta ovira minila, sem bil sam; o baronu in kovaču ni bilo več duha ne sluha.

Nič žal mi ni bilo. Prizor je bil zame nov in ta pogled na množico neprestano se menjajočih obrazov, vojnjakov, seljakov in zalih deklet me je zabaval. Še manjše je postalo moje obžalovanje, ko sem mahoma zagledal nekaj, na kar sem se bil pripravil že v prvem trenutku, ko sem prispel v Nimes. Za rešetko nekega okna v visokem pritličju sem zagledal belo roko, ki je mahala z rutico: koga drugega naj bi se bil spomnil ob tem pogledu kakor Denize! Ko sem potegnil konja za uzdo, je bila rutica že izginila, okno je bilo prazno in brbljava množica okoli mene je hodila svojo pot kakor preje.

Nehote sem ustavil konja in s trepetajočim srcem spustil oči na okrog. Nikogar nisem videl, ki bi mu utegnilo biti znamenje namenjeno; a stvar se mi je zdela vendarle čudna. Nisem se upal verjeti v srečo, da bi bil kar na prvi mah našel Denizo. Ko pa sem iznova obrnil zbegane oči proti oknu, je za trenutek rutica iznova zavihrala v njegovem okvirju. To pot je bilo znamenje tako nedvomno namenjeno meni, da sem brez vsake opreznosti pognal konja skozi množico prav do vrat, skočil na tla in vrgel uzdo dečku, ki je stal pred vhodom. Nisem se ga upal vprašati, kdo stanuje v hiši; z neučekano roko sem prijel za trkalo in potrkal.

Še tisti mah so se odprla vrata in lakaj je stopil na prag. Ker nisem utegnil premisliti, kaj naj mu rečem, sem stal nekaj trenutkov brez glasu in najbrže prav bedasto gledal nanj. Nato sem ga na slepo srečo vprašal, ali gospa sprejema.

Sluga mi je vljudno odgovoril, da sprejema; odprl je vrata in se odmaknil.

Ves osupel sem stopil v hišo; in moje strmenje je postalo še tem večje, ko sem dospel po široki, z belim in črnim marmorjem tlakovani veži in udobnih stopnicah na vrh, ter sem videl, da se vasa notranjost, od resne lakajev livreje pa do sadrenih okrasov na stropu, odlikuje z najizbranejšo eleganco. Toda nisem se utegnil dolgo ozirati, zakaj sluga je že odprl vrata pred menoj.

Z željnimi očmi sem stopil v sobo. Nemogoče sanje so se za trenutek polastile mojega duha in me navdale z upanjem, da mahoma zagledam Denizo—ne več gospodične Saint-Alais, ampak Denizo, deklico, ki me je ljubila in s katero še nisem bil nikoli sam! Toda namestu Denize je brez naglice vstala iz naslanjača pri oknu tuja ženska in mi po kratkem obotavljanju stopila naproti. Ta neznanka, visoka žena resnega in neobičajno lepega obraza, me je radovedno opa-

zovala s svojimi črnimi očmi; v nežni lici ji je udarila komaj vidna rdečica.

Ob pogledu na tujko sem se jel jecljaje izgovarjati, da prihajam nevažen v hišo. Žena se mi je naklonila.

"Gospod se nima za kaj opravičevati," je rekla ljubeznivo: "Pričakovali smo ga in večerja je že na mizi. Gervais, ako izvolite z njim, vas povede v sobo, kjer se lahko očistite potnega prahu."

"Ali gospa," sem okleval, "bojim se, da ne bi zlorabil..."

Mično je zmajala z glavico.

"Prosim vas," je dejala in mahnila z roko proti vratom.

"Toda moral bi pogledati, kako je z mojim konjem," sem rekel dreveneč od začudenja. "Pustil sem ga na ulici."

"Poskrbeli bodo zanj. Dajte, napravite mi radost..."

Z drobnostjo, a malone zapovedujočo kretnjo je pokazala na vrata.

Ves osupel sem jo ostavil. Sluga, ki me je bil privedel na vrt, je že čakal pred vrati. Po širokem hodniku me je odvedel v spalnico, kjer sem našel vse, česar je bilo treba, da osvežim svojo vnanost. Vzel mi je suknjo in klobuk ter mi stregel s spretnostjo dovršenega sobarja. V svoji zavzetosti se mu nisem upiral. Ko pa sem se nekoliko osvestil in odprl usta, da bi mu zadal vprašanje, me je poprosil, naj oprostim, češ, gospa mi bo vse sama pojasnila.

"Gospa..." sem dejal.

Moj pogled je izražal pričakovanje, da on spopolni vrzel.

"Da, gospod, gospa vam pojasni vse," je odvrnil, ne da bi trenil z očmi.

Ko je videl, da sem pripravljen, me je spremil nazaj, a v drugo sobo, ne več v tisto, kjer sem bil prej.

Ko sem stopil vanjo, sem se vprašal, ali ne sanjam; zakaj o tem, da stojim pred razrešitvijo uganke, nisem mogel dvomiti. Razen mene ni bilo v sobi žive duše. Prostor je bil dokaj velik in je imel tri visoka, ozka okna, izmed katerih je bilo eno odprto, tako da je udarjal v sobo pocestni hrup. Drva so počasi gorela v velikem kaminiu z marmornatimi stebri; v kotu sobe je stal klavecin, harpa in stojalo za note. Blizu pri oknu je bila majhna, mično pogrnjena okrogla miza, osvetljena s svečami v starih srebrnih svečnikih; onkraj te mize je sedela gospa.

"Ali vas zebe?" je vprašala z izrazom velike ljubeznivosti v glasu in obrazu.

"Ne, gospa, hvala vam."

"Tedad lahko sedeva za mizo."

Tako govorec mi je pokazala mesto.

Z začudenjem sem opazil, da je bilo pogrnjeno samo za dva. Ko je gospa videla mojo zadreglo, je lahko zardela in ustnice so se ji skrčile; kakor bi zadrževala nasmešek. Toda rekla ni niti besedice. Temu, da bi si bil ustvaril o njej kako nelaskavo mnenje, se ni upirala samo mirna neprisiljenost njenega vedenja, ampak tudi obče lice njenega stanovanja, gosposko razkošje, ki jo je obdajalo, in celo resna dostojnost dvornika, ki nama je stregel.

"Gotovo imate danes dolgo pot za seboj?" me je vprašala in njeni prstki, s katerimi je drobila košček kruha, so nervozno zaigrali, med tem ko so se njene oči zdaj pobešale k mizi, zdaj malone proseče upirale vame.

"Iz Saveva prihajam, gospa," sem odvrnil. "Glejte, glejte! In kam ste namenjeni?"

"Samo do tod."

(Dalje prihodnjič.)

Spomini Krištofovega Pepčka

Josip Suchy

V mekinjskem borštu

(Nadaljevanje.)

Marsikaka verveca nam je padla v roke in tudi marsikak krvav prst, v katerega se je zagrizla bronoga glodavka, je bolel, da se je Pepček večkrat jokaje vrnil v naročje mile stare mamice.

Nekoč nas je borštnar pogruntal. Dal je smreke, ki so imele vidne znake naše plezalske umetnosti, od tal v višini treh do štirih metrov okrog in okrog na debelo namazati s smolo. Ni mu bilo treba dolgo čakati. Evo nas petorice! Hajkov Fuks je bil prvi na smreki in v — smoli. Tudi nam je kmalu zmanjkalo tal in v tisti višini smo tedaj vsi viseli — prilimani. Dočim se je meni in Trščanovemu Pepčku posrečilo, da sva se urno iznebila hlače in jih prepustila nemili smoli, so bili drugi manj okretni.

"Holt!" je zavpil logar in kakor prilimani (saj so res bili!) so obviseli na smrekah vsi trije

naši pajdaši — žrtve neusmiljene smole. Pa udri, udri s štablom po zadnjicah, da so se kar iskre kresale ter se plaho skrivale ptice. Bog mu oprost!

Hlodi

Po Bistrici so dan na dan plaval hlodi, ki so jih spuščali v vodo sekači tam gori pod Mo-

krivo v podgozju kamniških planin.

Za smodnišnico sredi pota med Kamnikom in Stranjami je bil takrat edini jez, ki je oviral svobodni tek mrzle Bistrice. Nad jezom so se kopčili hlodi drug na drugem ter čakali, da jih dalje čez je odnese poplava ali jih potegnejo drvarji z dolgimi železnimi kljukami, ki so jim rekli "mački".

Ta furtelj smo poznali tudi mi. Več hlovov smo bili že potisnili preko jeza v deročo vodo, kar se plavajoča gomila lesa, ob

RED CROSS NURSE'S AIDES are being recruited for paid duty as Army Nurse's Aides in Army hospitals, and wear a distinctive uniform of blue and white striped chambray pinafore with blouse and cap, and a special Army insignia on the cap and sleeves.

THEY SAVE IT!

Every drop of fat is saved at the AAF Convalescent Center, Pawling, N. Y. Here, Cpl. Roy Banks, first cook, helps second cook Pvt. Eugene Olander drain fat from suet. Approximately 200 pounds of fat are saved in the Center every month.

kateri smo stali v vodi, jame sama od sebe premikati proti jez. Svečev je bil namreč tako neroden, da je hlod, ki je ležal počez čez druge ter tako s svojo težo oviral plovbo, na ta način uravnal, da so se zdajci vsi čoki začeli pomikati navzdol — in mi ž njimi.

Naše vpitje, ki je sledilo nezmišelnemu početju, je bilo na vso moč obupno in presunljivo. Minuto pozneje smo bili že vsi pod jezum v peneci se vodi, kjer smo se z debli vred vrteli okrog svoje osi. Sreča je bila, da smo se krčevito držali vsak svojega hloda, sicer bi danes teh vrstic ne mogel napisati.

Po hudem naporu smo slednjič vendar zaplovili k obrežju ter se tako rešili pogina. Bog se usmilil!

Ta nezgoda nam je ta sport povsem zagrenila.

Kako sem jo izkupil, ko sem žgance kradel

"Pepček vstani, nesnaga ti zaspala!" me je budila in kregala stara mamica... ob štirih zjutraj. "Oh mama, dajte no miri!" — "Precej vstani, boš nesel žgance na njivo."

Kaj sem hotel, moral sem se vdati v usodo. Ves krmežljav sem prilezel v kuhinjo, kjer mi je dekla pripravila košarico, v kateri je stala tik skleda z žganci, ki so bili na debelo politi z ocvirki, skleda z zeljem in liter vina.

"Boš mogel nesti?" me je vprašala mama. Da me ni vprašala, bi bil gotovo zavrnil težko breme, tako pa sem se le hotel

postaviti, češ, Krištofov Pepček, pa ne bi zmagal.

Pot, ki je vodila moje kratke in drobne korake do cilja, je bila skorej pol ure dolga, tja pod Podgorsko cerkev.

Ker je slastni vonj žgancev le preveč prijetno udarjal v nos, me je zavedla izkušnja, da sem se spotoma lotil zgornj ležeh ocvirkov z žganci vred. Tlačil sem si jih v usta, da se je kar cedilo po bradi.

Pri tem opravilu me zaloti stari Jernej, ki je bil pri nas za velikega hlapca. Zagledal me je že oddale ter mi prišel naproti, da mi pomaga nesti malico.

"Oh ti nepridiprav ti, saj nam boš vse pojedel, ti zverina ti snedenal!" Vzel mi je torbico iz rok, jo postavil z eno roko na tla in z drugo držal mene, da mu nisem mogel uteči. In pošteno me je naklestil. "Boš žgance kradel, kaj?" — "Oh, saj ne bom." "Le počakaj, bom že stari mami povedal, kakšen si!" Tedaj pa sem se zavedel zločina, pokleknil sem pred Jernejem ter ga za božjo voljo prosil, naj ne pove nič stari materi. In dobra duša Jernej — je primanjkljaj žgancev vzel nase.

V Velesoverh

Velesovo je prijazen kraj, kjer stoji kraj samostan in slovi romanjska cerkev. Takrat je bila še zelo obiskovana. Limbarska gora, sv. Višarje in Velesovo so bile tri božje poti, katerim se tiste čase ni smela izogniti nobena pobožna in brumna ženica.

Ni tedaj čuda, če sem se neko

lepo jutro zarana v spremstvu stare mamice odpravil tja tudi jaz.

Pram Miško, ki ga je ravnal hlapec Jernej, je ponosno dvigal v vis svoje uhlje ter pozorno (takrat konji še niso imeli plašnic) motril okolico češ "glej, glej Krištofovo mamo pa Pepčka bo treba za malce previdejše voziti." S pramom sva si bila namreč dobra prijatelja. Miško ni potreboval biča, kakor tudi jaz ne, zakaj čim bi se kdo predzrnil naju udariti, sva se le še bolj zakrnila v divjo in neukrotljivo trmo.

Za kočijo odzad je Jernej pritrtil precejšnjo kopo sena in pod sedež je spravil ovska, ki bi zadostoval kar za tri konje. Stara mama pa si je v torbico nadela pet prekaženih klobas, nekaj rebrc in cel hlebec kruha za 20 krajcarjev. Tudi nekaj brinovca je bilo za po poti.

Hi-hot! in Miško je potegnil, da sem skoraj padel na zobe. V dobri uri smo bili vsi čili in zdravi v Velesovem.

Jernej je Miška spravil v hlev ter mu nasul ovska in sena, da je sosedni konj kar zavistno obračal svoje velike oči na došleca.

Jaz pa mama sva se kar naravnost napotila v cerkev, zakaj skrajni čas je bil, da pohitiva, ker je bil skoraj že evangelij na vrsti. — Po končanem opravilu sva šla trikrat okoli velikega oltarja ter sva vsakokrat položila v pripravljeno košaro po en voščeni offer, jaz tri konjčke, mama pa dva Jezuščka in sv. Nežo.

V zakristiji je imela stara mati gotovo poseben privilegij, zakaj izven nje nisem videl tam nobene romarice. Tam so mama dala za maše.

Ker so bile tisti dan odprte katakombe pod cerkvijo, sva po vijugastih stopnicah stopala nizdol tudi midva. V teh katakombah je bilo deloma v sten-skih vdolbinah, deloma ob zidu nešteto krst, vse odprte. Menda so tam v starih časih pokopavali nune iz nekdanjega samostana.

Se danes se spominjam, kako me je spreletela groza, ko sem zagledal v krsti ležečega duhovna z baretom na glavi. Kakor

AMERIŠKI DRUŽINSKI

KOLEDAR

Letnik 1945

vsebuje sedemnajst pripovednih spisov, petnajst pesmi, sedemnajst raznih opisov, nekateri iz zgodovine ameriških Slovencev, tri članke in razprave, razne koledarske in druge podatke ter nad štirideset slik.

Prva slovenska knjiga v Ameriki, v kateri so spisi z boljše osvobodilne fronte v Sloveniji.

Koledar stane \$1.25

Naročila sprejema:

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. - Chicago 23, Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$5.00 za eno leto naročnino. Če vsi člani še plačajo pri assessmentu \$1.25 za tehnik, se jim to prijete k naročnini. Torej sedaj ni vroka, neč, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tehnik, hode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveto. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zoruk, države in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tehnik in 1 član \$4.00	1 tehnik in 1 član \$4.00
2 tehnik in 1 član \$3.00	2 tehnik in 1 član \$3.00
3 tehnik in 1 član \$2.40	3 tehnik in 1 član \$2.40
4 tehnik in 1 član \$1.80	4 tehnik in 1 član \$1.80
5 tehnikov in 1 član \$1.20	5 tehnikov in 1 član \$1.20
Za Evropo je \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.

2657 So. Lawndale Ave.

Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tehnik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐